

Liucija ARMONAITĖ
liucija@lzinios.lt

Vilniečiai, iš miesto valdžios ir verslininkų vis sulaukiantys jų interesus pažeidžiančių staigmenų, jau ryžtingiau gina savo teises. Praėjusį penktadienį Šiuolaikinio meno centre įvyko susirinkimas, subūręs žmones, kuriems rūpi ir Vilniaus senamiestis, ir "Lietuvos" kino teatras.

Dar nesibaigė kova dėl "Lietuvos"

Prie negyvo "Lietuvos" kino teatro neįėjau net dieną.

"Lietuvos" kino teatro savininkai, uždarę reikšmingą kultūros centrą, ketina griauti pastatą ir į Pasaulio paveldo sąrašą įrašytoje Vilniaus senamiesčio vietoje statyti daugiaaukštį gyvenamąjį namą. Kol Vilniaus savivaldybė nepatvirtino šio projekto, vėl suduoda vilniečiai, - jie priešinosi ketinimams pažeisti Lietuvos nekilnojamojo kultūros vertybių apsaugos įstatymą, negali toleruoti, kai ignoruojami Lietuvos tarptautiniai įsipareigojimai UNESCO išsaugoti Vilniaus senamiestį kaip pasaulinio paveldo objektą.

Viešas aptarimas

Skelbiama, kad liepos 4-ąją Vilniaus miesto savivaldybėje numatytas viešas susirinkimas, per kurį bus aptariamas sklypo Pylimo g. 17, kur stovi "Lietuva", detalusis planas. Iki numatytos datos visuomenė gali susipažinti su architektų Algimanto Nasvyčio ir Gedimino Paslaičio parengtu sklypo detaliojo planu, išskaitinti Senamiesčio seniūnijoje (Odminių g. 3). Pasiūlymai ir pastabos dėl detaliojo plano teiktini raštu planavimo organizatoriui - UAB "Rojaus apartamentai" ir projekto rengėjui UAB "Jungtinės architektų dirbtuvės". Informuojama, kad po viešo susirinkimo pasiūlymai dėl detaliojo plano nebebus priimami. Taigi susirinkimas nulems sostinės senamiesčio, kur daugiau kaip 40 metų stovi kino teatras "Lietuva", likimą.

Netolima praeitis

Praėjusiais metais LŽ ne kartą rašė apie tai, kad didžiausią Lietuvos kino teatrą "Lietuva", garsėjantį išskirtine vieta ne tik sostinės, bet ir šalies kultūriniame gyvenime, Vilniaus miesto savivaldybė 2002 metais už 3 milijonus litų pardavė bendrovei "Vilniaus prekyba". Pagal privatizavimo sutarties sąlygas pirkejas 3 metus negalėjo keisti kino teatro paskirties, ta-

čiau dar terminui nesuėjęs, 2005-ųjų sausį, "Lietuvos" savininkai pareiškė, kad vietoj nekomercinio kino teatro statys daugiabutį gyvenamąjį namą. Tai sukėlė didžiulį visuomenės nepasitenkinimą. Ypač aktyvus buvo jaunimas, kovo 11-ąją surengęs akciją "Kino teatro "Lietuva" nepriklausomybės diena", vyko žmonių ir net šunų piketai, o menininkai įtraukė miestelėnus į pilietinę akciją - protesto laboratoriją "Parduota". Visuomenė aktyviai dalyvavo ir, regis, pasiekė, kad į žmonių norus būtų atsižvelgta. Praėjusių metų liepą Kultūros ministerijoje įvyko uždaras posėdis, per kurį architektas Nasvytis parodė maketą - naują pastatą, numatytą statyti "Lietuvos" kino teatro ir prie jo esančios aikštės vietoje. Čia, kaip aiškino profesorius Nasvytis, dalis ploto skirta 200 ir 100 vietų kino salėms, kavinei, kitoms būsimos kino centro patalpoms, kita dalis - prabangiai komercijai, virš šių patalpų - trys gyvenamųjų butų aukštai. Paaiškėjo, kad pastačius naują pastatą, praeiviams liks tik šaligatvis, pratęsiantis Jono Basanavičiaus ir Pylimo gatvių pėsčiųjų juosta.

Dar neatslūgus kultūros ministro Vladimiro Prudnikovo euforijai dėl, kaip jam atrodė, "išsaugoto" kino teatro, neišsisklaidžius miesto metro Artūro Zuoko pažadamas kartu su ministerija remti nekomercinio kino teatro veiklą, buvo pranešta, kad "Vilniaus prekyba" kino teatrą "Lietuva" kartu su Nasvyčio projektu pardavė užsienio bendrovei "Rojaus apartamentai".

Planas ir komentarai

Seniūnijoje kabančio sklypo Pylimo g. 17 detaliojo plane į akis krinta didžiulis rudos spalvos plotas, įvardytas kaip "daugiaaukščių gyvenamųjų namų teritorija". Senamiestyje?.. Tikrai, šių metų balan-

džio 14-ąją Vilniaus miesto savivaldybės išduotose planavimo sąlygose, skirtose detaliojo planavimo dokumentui rengti, rašoma, kad 4052 kvadratinį metrų plote planuojami daugiaaukščiai gyvenamieji namai, pirmuosiuose jų aukštuose - komercinės patalpos. Net neužsimeinama apie jokią kino centrą - visuomenės kultūrinės, nekomercinės paskirties patalpas, dėl kurių praėjusių metų rudenį taip gražiai sutarė meras ir kultūros ministras.

"Padėkime dabartiniams "Lietuvos" pastato šeimininkams "Rojaus apartamentams" suderinti interesus, - susirinkime kalbėjo verslininkas Šarūnas Bagdonas. - Juk Vilniaus miesto savivaldybė perdavė "Rojaus apartamentams" visas teises ir pareigas rengiant šio sklypo detalų planą". Savivaldybė, kaip įprasta, nusiplovė rankas, o "Lietuvos" savininkai, išnuomoję aplink kino teatrą esančią valstybės, tiksliau - visuomenei priklausančią žemę, gal ko nors nežino ar pamiršo..."

Padėti gali daugelis. Per susirinkimą net ne paminklosaugininkai pabrėžė, kad Vilniaus senamiestyje, įrašytame į UNESCO saugomų teritorijų registrą, galimos tik trijų pobūdžių statybos darbai: atkuriant pastatą, jį restauruojant ar konservuojant. Nasvyčio ir Paslaičio daugiaaukščiai niekaip neatitinka šių sąlygų.

Pravartu prisiminti ir labai svarbią aplinkybę, kad pagal dosjė, pateiktą UNESCO, saugotomis vertybėmis pripažintas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (iki XVIII amžiaus pabaigos) Vilniaus senamiestis. Tad sklypo užstatymas, "prisiklijuojant" prie Jono Basanavičiaus - Pylimo gatvių kampe stovinčio carinių laikų pastato, neatitinka UNESCO nuostatų.

Juo labiau kad toje Vingrių šaliniuose garsėjančioje teritorijoje niekada nebuvo jokių statinių, tik du nedideli beverčiai namukai, ku-

Kelias į kadaise populiarią mažąją salę.

rie nugriauti statant "Lietuvą". Tad dabar, būtinai užsimojus nušluoti 1959-1965 metais iškilusį kino teatrą, vertėtų pasinaudoti tarptautiniais principais, kai griaujami namai, pažeidžiantys saugomą senamiesčio autentiką ir ten nieko naujo nestatoma. Tuo labiau, kad, kaip priminė menininkas Gediminas Urbonas, per 16 atkurtos nepriklausomybės metų Vilniaus miesto plane atsirado tik dvi aikštės, neatitinkančios visuomenės poreikių ir lūkesčių. Tad gal verta pamąstyti ir apie unikalią Vingrių šalinių teritoriją, kuri galėtų įsilieti į Pylimo gatvėje esančių skverelių virtinę?

UNESCO sesija Vilniuje

Susirinkusieji ne žodžiais, o darbais ketina padėti šiam Pylimo gatvės sklypui ir jo savininkams. Sudarytos iniciatyvinės grupės, pasidalyta darbai. Juk iki liepos 4-osios liko kiek daugiau nei 3 savaitės. Tarp visuomenės numatytų darbų - jau šią savaitę į UNESCO siunčiami dokumentai. Kad Pasaulio paveldo komiteto nariai, liepos 8-16 dienomis dalyvausiantys Vilniuje rengiamojoje 30-oje sesijoje, turėtų laiko susipažinti su esama padėtimi. Daugiau kaip savaitę Vilniuje lankysis apie 800 specialistų, kurie domės, kaip saugome paveldą, numatyti ir oficialūs priėmimai pas prezidentą, kultūros ir užsienio reikalų ministrus, Vilniaus merą. Bus daug mūsų valdžios atstovų optimistinių kalbų, pažadų saugoti paveldą ir džiaugsmo, kad 2009-aisiais Vilnius paskelbtas Europos kultūros sostine.

"Lietuvai" - nacionalinį statusą!

Praėjusią savaitę, susirinkimo išvakarėse, žiniasklaidoje paskelbta, kad Vilniaus savivaldybė nusprendė nepagailėti 25 mln. litų ir iš banko nupirkti Koncertų ir sporto rūmus. Juos nugriovus dešniame Neries krante iki 2009-ųjų tikimasi pastatyti kultūros centrą - neeilinį architektūros šedevrą, kurį tarsi ir apsiėmė suprojektuoti viena pasaulinio garso asmenybė. Toks savivaldybės dėmesys ir dosnumas kultūros centrui įkvepia viltį, kad gal tas pats meras, kultūros ministras ir dar

aukštesnė valdžia atkreips dėmesį ir į apgailėtiną kino teatrą padėtį Vilniuje, būsimoje Europos kultūros sostinėje. Gal vis dėlto valdžia išpirks iš savininkų "Lietuvą", kurios vietoje vis planuojama tik įstatymus pažeidžianti nauja statyba?

Juk nelinksma, kai "Kino pavasario" direktorė Vida Ramaškienė iš garsųjų Kanų (Prancūzija) festivalio šiemet parvežė žinią, kad per ten vykusių nepriklausomų kino teatrų asociacijos "Europa cinemas" konferenciją Lietuva kartu su kitomis Baltijos valstybėmis buvo linkniuojama kaip šalis, kur daugiausia sunaikinta nepriklausomų kino teatrų. Rūgų "Europa cinemas" asociacija numatė pasitarimą dėl nepriklausomų kino teatrų likimo, jį ketinama surengti mūsų sostinėje.

"Lietuvos" kino teatras - ypatinga kultūrinė Vilniaus erdvė. Apie tai turime kalbėti, siekti, kad jam būtų suteiktas nacionalinio kultūros objekto statusas", - sakė paminklosaugininkas Algimantas Gražulis. "Valstybė galėtų ištaisyti padarytą klaidą išpirkdamą "Lietuvą" visuomenės reikmėms, - įsitikinusi Ramaškienė. - Ypač tai aktualu dabar, kai Vilnius rengiasi tapti Europos kultūros sostine. Ši kultūrinė erdvė galėtų tapti kino centru tikraja to žodžio prasme". Ramaškienė priminė, kad vykdamas Kino įstatymą čia galima įsteigti Nacionalinį kino centrą, sinemateką, kino ir videosales. Čia galėtų įsikurti ir Jono Meko kino centras, - jau daug metų Lietuvai padovanotam unikaliai archyviui niekur neatsiranda vietos...

Ramaškienės pasiūlymai - ne vien svajos. "Kino pavasario" direktorė įsitikinusi, kad kartu su valstybės finansavimu Nacionaliniam kino centrui reali parama gali ateiti ir iš programos "Vilnius - Europos kultūros sostinė 2009", "Media" programos ir kitų Europos struktūrinių fondų.

"Turi būti išsakyta politinė valia ir padaryti konkretūs sprendimai, - kalbėjo Bagdonas. - Laikas priminti politikams jų gražius pažadus išsaugoti "Lietuvą".

"Ne ką mažiau svarbi ir piliečių nuomonė. Net 7 tūkstančiai žmonių savo parašais išsakė pageidavimą išsaugoti sostinės senamiestyje vienintelę nekomercinę kultūros erdvę", - įsitikinęs Urbonas.